

KALENDARIUM WYDARZEŃ 2014

EUROPA I AMERYKA PÓLNOCNĄ

- 1 stycznia** – Grecja objęła prezydencję w UE.
- 1 stycznia** – Łotwa stała się 18. członkiem strefy euro.
- 16 stycznia** – parlament ukraiński przegłosował pakiet praw ograniczających wolność wypowiedzi i zgromadzeń, co zaogniło protesty. W ciągu następnych dni doszło do starć z milicją i śmierci kilkudziesięciu cywilów.
- 28 stycznia** – premier Ukrainy Mykoła Azarow podał się do dymisji. Parlament odwołał prawa ograniczające wolność słowa i zgromadzeń, które wywołały protesty.
- 14 lutego** – premier Włoch Enrico Letta złożył dymisję po niecałym roku rządów.
- 20 lutego** – w wyniku zamieszek w Kijowie zginęło do tej pory co najmniej 70 osób. UE uzgodniła nałożenie na Ukrainę sankcji, w tym zamrożenie aktywów i zakaz wjazdu dla niektórych polityków.
- 22 lutego** – Na Ukrainie doszło do zamachu stanu. Rada Najwyższa Ukrainy odwołała prezydenta Wiktora Janukowycza, który opuścił Kijów. B. premier Julia Tymoszenko została zwolniona z zakładu karnego. Tymczasowym prezydentem został dotychczasowy przewodniczący parlamentu, Ołeksandr Turczynow.
- 22 lutego** – Matteo Renzi został nowym premierem Włoch.
- 24 lutego** – ponad 400 demonstrantów z placu Maneżowego w Moskwie zostało aresztowanych, wśród nich liderzy opozycji – Borys Niemcow i Aleksiej Nawalny. Protestowali w tak zwanej sprawie placu Błotnego, związanej z aresztowaniami podczas „Marszu Milionów” przeciwko władzy w maju 2012 r.
- 26 lutego** – Władimir Putin zarządził przeprowadzenie manewrów wojskowych przy granicy z Ukrainą.
- 27 lutego** – Arsenij Jaceniuk został premierem Ukrainy.
- 28 lutego** – Rosja potwierdziła, że dokonała relokacji jednostek wojskowych na Krym w celu ochrony ludności rosyjskiej. Członkowie ukraińskiego rządu oskarżyli Rosję o agresję militarną na Ukrainę.
- 1 marca** – Władimir Putin oficjalnie zwrócił się do Rady Federacji Parlamentu Rosji o zgodę na użycie sił zbrojnych na terenie Ukrainy. Rada Bezpieczeństwa ONZ została zwołana drugi raz w ciągu dwóch dni w związku z kryzysem między Rosją a Ukrainą.
- 3 marca** – Polska i Litwa wniosły o zwołanie konsultacji NATO w trybie art. 4 Traktatu Północnoatlantyckiego w związku z manewrami wojsk rosyjskich w Kaliningradzie.
- 3 marca** – Victor Ponta, premier Rumunii, utworzył nowy rząd.

5 marca – Andrus Ansip zrezygnował z pełnienia funkcji premiera Estonii po dziewięciu latach rządów.

15 marca – w Rosji w protestach pod zbiorczą nazwą „Marsz Pokoju” wzięło udział ok. 30 000 osób. Demonstrowały m.in. przeciwko wojennej retoryce wobec Ukrainy.

16 marca – w referendum przeprowadzonym na Krymie znacząca większość opowiedziała się za przyłączeniem regionu do Rosji. Ukraina, UE i USA nie uznały tego wyniku.

16 marca – odbyły się wybory parlamentarne w Serbii. Wygrała je Serbska Partia Postępowa, a premierem został Aleksandar Vučić.

18 marca – separatystyczny region Naddniestrza poprosił o przyłączenie do Federacji Rosyjskiej.

18 marca – parlamenty Rosji i Krymu podpisały traktat o przyłączeniu regionu do Federacji Rosyjskiej. W ciągu kolejnych dni rosyjska armia przejęła bazę w Sewastopolu i inne punkty wojskowe na Krymie. Jednostki ukraińskie kilka dni później otrzymały rozkaz wycofania się z regionu.

21 marca – Władimir Putin podpisał akt aneksji Krymu. Ukraina podpisała polityczną część umowy stowarzyszeniowej z UE.

23 marca – zmarł Adolfo Suárez, b. premier Hiszpanii.

26 marca – premierem Estonii został Taavi Rõivas.

29 marca – w drugiej turze wyborów prezydenckich na Słowacji zwyciężył Andrej Kiska.

31 marca – Manuel Valls, b. minister spraw wewnętrznych, został premierem Francji.

1 kwietnia – NATO zawiesiło praktyczny wymiar współpracy cywilnej i wojskowej z Rosją z powodu aneksji Krymu.

3 kwietnia – w wyborach prezydenckich na Malcie zwyciężyła Marie Louise Coleiro Preca.

6 kwietnia – prorosyjscy demonstranci przejęli siedzibę administracji Doniecka, miasta położonego na wschodniej Ukrainie. Następnego dnia proklamowali powstanie suwerennej Donieckiej Republiki Ludowej. Wschodnia Ukraina na wiele miesięcy stała się areną walk między zwolennikami rządu w Kijowie a prorosyjskimi ugrupowaniami.

6 kwietnia – odbyły się wybory parlamentarne na Węgrzech. Wygrały je partia Fidesz premiera Viktora Orbána oraz jej koalicjant – Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Ludowa, zdobywając w sumie 45% głosów.

10 kwietnia – Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy zawiesiło prawo Rosji do głosowania i brania udziału w obserwacjach wyborów w związku z aneksją Krymu.

1 maja – Ukraina ogłosiła pobór powszechny.

11 maja – w obwodzie ługańskim i donieckim odbyły się niepodległościowe referenda zorganizowane przez separatystów. Nie zostały uznane przez władze ukraińskie.

22–25 maja – odbyły się wybory do Parlamentu Europejskiego. Większość zdobyła Europejska Partia Ludowa (219 na 751 mandatów). Zawiązała koalicję razem z Postępowym Sojuszem Socjalistów i Demokratów w Parlamencie Europejskim (191 mandatów) oraz Porozumieniem Liberalistów i Demokratów na rzecz Europy (68 mandatów).

25 maja – odbyły się wybory prezydenckie na Ukrainie. W pierwszej turze wygrał Petro Poroszenko, zdobywając 54,22% głosów.

25 maja – odbyły się wybory parlamentarne w Belgii. Premierem został Charles Michel, stojący na czele centroprawicowej koalicji.

25 maja – odbyły się wybory prezydenckie na Litwie. Wygrała je dotychczasowa prezydent Dalia Grybauskaitė.

25 maja – zmarł Wojciech Jaruzelski, b. prezydent PRL i RP.

4 czerwca – w Niemczech rozpoczęło się dochodzenie w związku z domniemanym podsłuchiwaniem telefonu Angeli Merkel przez USA.

8 czerwca – rząd Bułgarii wstrzymał budowę South Stream, gazociągu, który miał transportować rosyjski gaz do Europy z pominięciem Ukrainy.

8 czerwca – odbyły się wybory parlamentarne w Kosowie. Wygrała je Demokratyczna Partia Kosowa, premierem został jej lider Hashim Thaçi.

14 czerwca – nowym premierem Finlandii został Alexander Stubb z Partii Koalicji Narodowej.

19 czerwca – król Hiszpanii Jan Karol I abdykował na rzecz syna Filipa VI.

27 czerwca – Ukraina, Gruzja i Mołdawia zawarły umowy stowarzyszeniowe z Unią Europejską (Ukraina już 21 marca podpisała polityczną część umowy).

27 czerwca – Jean-Claude Juncker (b. premier Luksemburga) został mianowany przewodniczącym Komisji Europejskiej.

1 lipca – Włochy objęły prezydencję w UE. Przewodniczącym Parlamentu Europejskiego ponownie został Martin Schulz (Niemcy).

7 lipca – zmarł Eduard Szewardnadze, b. minister spraw zagranicznych ZSRR, b. prezydent Gruzji.

10 lipca – Niemcy wydalili z kraju szefa placówki CIA w Berlinie.

13 lipca – odbyły się wybory parlamentarne w Słowenii. Wygrała je nowa centrolewicowa Partia Mira Cerara. Miro Cerar został premierem.

17 lipca – w obwodzie donieckim na Ukrainie w wyniku ataku raketowego dokonanego przez prorosyjskich separatystów doszło do katastrofy cywilnego samolotu Malaysia Airlines MH17 lecącego z Amsterdamu do Kuala Lumpur. Zginęło 298 osób.

24 lipca – Arsenij Jaceniuk podał się do dymisji. Tymczasowym premierem Ukrainy został Wołodymyr Hrojsman.

27 lipca – na granicy między ormiańskim Górskim Karabachem i Azerbejdżanem doszło do starć. W ciągu kilku dni zginęło kilkunastu żołnierzy, najwięcej od czasu zakończenia wojny o ten region.

28 lipca – Stały Trybunał Arbitrażowy w Hadze zasądził odszkodowanie od Rosji na rzecz akcjonariuszy Jukosu w wysokości 50 mln USD. Trybunał stwierdził manipulacje władz rosyjskich w celu doprowadzenia do bankructwa przedsiębiorstwa oraz nielegalnego przejęcia aktywów przez Rosnieft' i Gazprom.

29 lipca – UE i USA nałożyły dalej idące sankcje na Rosję w związku z konfliktem na Ukrainie. Środki objęły m.in. ograniczenia w dostępie do rynków kapitałowych dla rosyjskich banków, zakaz zawierania nowych kontraktów zbrojeniowych oraz sankcje osobiste. W odpowiedzi Rosja zakazała importu żywności z USA oraz owoców i warzyw z UE.

25 sierpnia – Manuel Valls złożył dymisję. Następnego dnia został ponownie zaprzysiężony na premiera Francji, lecz nie powołał do rządu tych ministrów, którzy sprzeciwiali się cięciom budżetowym.

25 sierpnia – Petro Poroszenko rozwiązał parlament i wyznaczył termin nowych wyborów.

30 sierpnia – Donald Tusk został wybrany na przewodniczącego Rady Europejskiej, a włoska minister spraw zagranicznych Federica Mogherini – na wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.

3 września – Francja wstrzymała dostawę dwóch okrętów desantowych typu Mistral do Rosji.

4 września – rozpoczął się dwudniowy szczyt NATO w Newport w Walii. Przywódcy m.in. potępił rosyjską agresję na Ukrainę, rozmawiali na temat Państwa Islamskiego oraz ogłosili Plan Działań na rzecz Gotowości NATO. Uchwalono powołanie nowych połączonych sił szybkiego reagowania (*Very High Readiness Joint Task Force*). Ich kwatery główna ma znajdować się w Polsce; siły mają liczyć ok. 4000 żołnierzy i cechować się szybkim czasem reakcji. Uchwalono również deklarację dotyczącą wspierania Afganistanu po zakończeniu operacji ISAF w grudniu 2014 r.

14 września – w Szwecji odbyły się wybory parlamentarne. Najwięcej głosów zdobyła Szwedzka Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza, a premierem został jej lider Kjell Stefan Löfven.

15 września – Ewa Kopacz została premierem Polski.

18 września – w referendum w Szkocji większość opowiedziała się za pozostaniem w Zjednoczonym Królestwie.

21 września – w Moskwie zorganizowano demonstrację przeciw Władimirowi Putinowi i działaniom Rosji na wschodniej Ukrainie. Protestowało ok. 26 000 osób.

1 października – Jens Stoltenberg (Norwegia) zastąpił Andersa F. Rasmussena na stanowisku sekretarza generalnego NATO.

4 października – na Łotwie odbyły się wybory parlamentarne. Większość w parlamencie utrzymała centroprawica, a premierem pozostała Laimdota Straujuma.

5 października – odbyły się przedterminowe wybory parlamentarne w Bułgarii. W lipcu do dymisji podał się rząd złożony z socjalistów. Najwięcej głosów zdobyła centroprawicowa partia GERB, a premierem został Bojko Borisow.

12 października – w Bośni i Hercegowinie odbyły się wybory. Do Prezydium wybrani zostali: Bakir Izetbegović (Bośniak), Dragan Čović (Chorwat) i Mladen Ivanić (Serb). Wybory do Izby Reprezentantów wygrała Partia Akcji Demokratycznej (SDA). Prezydentem Republiki Serbskiej został Milorad Dodik.

19 października – szwedzka armia opublikowała zdjęcie nieznanego okrętu w pobliżu Sztokholmu. Podejrzewano, że jest to rosyjski okręt podwodny.

24 października – Rada UE uchwaliła nowy cel klimatyczny: ograniczenie emisji CO₂ do 2030 r. o 40% w stosunku do poziomu z 1990 r.

26 października – na Ukrainie odbyły się wybory parlamentarne. Premierem został Arsenij Jaceniuk. Blok Petra Poroszenki oraz Front Ludowy zdobyły najwięcej głosów. Utworzyły rząd razem z trzema innymi partiami.

2 listopada – w Rumunii odbyły się wybory prezydenckie, w których zwyciężył Klaus Iohannis.

2 listopada – na Ukrainie w okręgach donieckim i ługańskim odbyły się wybory zorganizowane przez prorosyjskich separatystów. Ich wyniki zostały uznane jedynie przez Rosję.

4 listopada – w USA odbyły się wybory do Izby Reprezentantów i Senatu oraz wybory lokalne. Większość w Izbie Reprezentantów i Senacie zdobyli republikanie.

9 listopada – w Katalonii odbyło się referendum w sprawie samostanowienia. Nie zostało uznane przez rząd w Madrycie.

12 listopada – siły azerskie zestrzeliły ormiański śmigłowiec bojowy Mi-24, twierdząc, że ten naruszył azerską przestrzeń powietrzną.

30 listopada – w Mołdawii odbyły się wybory. Najwięcej głosów zdobyła Partia Socjalistów Republiki Mołdawii, lecz premierem pozostał Iurie Leancă z Liberalnej Partii Demokratycznej, która uzyskała drugi wynik i wraz z Partią Demokratyczną utworzyła rząd. Główną osią sporów był stosunek do UE i Rosji. Rząd utworzyli euroentuzjaści.

3 grudnia – doszło do spotkania ministrów spraw zagranicznych NATO, podczas którego dyskutowano o sytuacji na Ukrainie i ofensywie Państwa Islamskiego.

11 grudnia – Izba Reprezentantów uchwaliła budżet USA. Przez kilka tygodni trwały dyskusje na temat możliwego odrzucenia budżetu, co uruchomiłoby mechanizm sekwestracji – automatycznej cięć w wydatkach.

15 grudnia – w Niemczech pod szyldem PEGIDA – Patrioci Europy przeciw Islamizacji Zachodu – odbyły się wielotysięczne protesty przeciwko obecności muzułmanów w Europie.

18 grudnia – UE nałożyła sankcje na Krym. Objęły one m.in. zakaz inwestycji i poszukiwania złóż ropy. Następnego dnia dodatkowe sankcje na Krym nałożyły USA, zakazując eksportu towarów i usług do tego regionu.

23 grudnia – parlament Ukrainy przegłosował zniesienie zakazu wstępowania do sojuszy wojskowych.

27 grudnia – Andriej Kobiakow został nowym premierem Białorusi.

28 grudnia – w Chorwacji odbyły się wybory prezydenckie. W drugiej turze, która odbyła się 11 stycznia 2015 r., zwyciężyła Kolinda Grabar-Kitarović.

AFRYKA, AMERYKA ŁACIŃSKA, AUSTRALIA I AZJA

1 stycznia – Chiny wprowadziły system zezwoleń na połowy na części obszaru Morza Południowochińskiego.

5 stycznia – odbyły się wybory parlamentarne w Bangladeszu. Wygrała je Liga Awami, a premierem pozostała Sheikh Hasina.

8 stycznia – premier Tunezji Ali Larayedh ustąpił ze stanowiska w wyniku masowych protestów.

10 stycznia – Michel Djotodia, prezydent Republiki Środkowoafrykańskiej, zrezygnował z urzędu z powodu eskalacji walk między chrześcijanami a muzułmanami oraz presji państw ościennych i społeczności międzynarodowej. W lipcu 2014 r. ponownie został liderem Séléka, muzułmańskiego ugrupowania rebelianckiego.

11 stycznia – zmarł Ariel Szaron, b. premier Izraela.

14–15 stycznia – odbyło się referendum konstytucyjne w Egipcie. Za przyjęciem dokumentu w kształcie popieranym przez armię zagłosowało ponad 98% uczestników. Nowo przyjęta konstytucja zakazała działalności religijnych partii politycznych, nadała kobietom równe prawa oraz zachowała status mniejszości chrześcijan koptyjskich.

20 stycznia – Catherine Samba-Panza została wybrana na tymczasowego prezydenta Republiki Środkowoafrykańskiej.

22 stycznia – rząd Tajlandii wprowadził stan wyjątkowy w Bangkoku i sąsiednich prowincjach z uwagi na masowe protesty antyrządowe. Kwanchai Praipana, lider prorządowego Zjednoczonego Frontu na rzecz Demokracji przeciw Dyktaturze, został zastrzelony w Udon Thani. Protestujący kontynuowali zgromadzenie mimo wprowadzenia stanu wyjątkowego.

2 lutego – w Tajlandii odbyły się wybory parlamentarne, które zostały unieważnione w następnym miesiącu.

2 lutego – w Kostaryce odbyły się wybory parlamentarne. Wygrała je Partia Działania Obywatelskiego, a premierem został prezydent Luis Guillermo Solís.

2 lutego – w Salwadorze odbyły się wybory prezydenckie. Wygrał je Salvador Sánchez Cerén.

10 lutego – władze Jemenu zdecydowały o przekształceniu kraju w federację złożoną z sześciu regionów. Decentralizacja miała stanowić odpowiedź na oczekiwania południowej części kraju, która domagała się autonomii.

11 lutego – po 65 latach odbyły się pierwsze oficjalne konsultacje międzyrządowe między Chińską Republiką Ludową a Republiką Chińską (Tajwanem).

15 lutego – w Libanie po dziesięciu miesiącach negocjacji urząd premiera objął Tammam Salam.

22 lutego – Joaquín Guzmán Loera, znany pod pseudonimem El Chapo, został aresztowany w Meksyku. Stał na czele jednej z najpotężniejszych organizacji przestępczych zajmujących się handlem narkotykami – kartelu z Sinaloi.

22 lutego – dziesiątki tysięcy osób wzięło udział w proteście w Caracas przeciwko rządowi Nicolása Maduro.

24 lutego – członkowie rządu egipskiego złożyli dymisję, aby umożliwić start w wyborach prezydenckich Abd al-Fattahowi as-Sisiemu, dotychczasowemu głównodowodzącemu armią.

2 marca – w Tajlandii odbyły się ponowne wybory parlamentarne. Opozycja nawoływała do bojkotu wyborów, co wymusiło powtórzenie ich w niektórych okręgach. Trybunał Konstytucyjny unieważnił wybory, argumentując, że powinny zostać przeprowadzone w ciągu jednego dnia na terenie całego kraju.

6 marca – prezydent Tunezji Moncef Marzouki zniósł stan wyjątkowy, który został wprowadzony w 2011 r. podczas „arabskiej wiosny”.

8 marca – zaginął samolot Malaysia Airlines o numerze lotu 370 z Kuala Lumpur do Pekinu z 239 osobami na pokładzie. Przez wiele miesięcy nie udało się wyjaśnić przyczyn katastrofy ani odnaleźć wraku.

9 marca – w wyniku wyborów w Kolumbii premierem został Juan Manuel Santos.

11 marca – parlament Libii odwołał premiera Ali Zeidana. Tymczasowym premierem został były minister obrony Abdullah al-Thani.

13 marca – na przestrzeni kilku dni z terytorium Gazy wystrzelono co najmniej 100 rakiet w kierunku południowego Izraela. Do dokonania ataków przyznał się Palestyński Islamski Dżihad.

23 marca – tureckie samoloty F-16 zestrzeliły syryjski samolot wojskowy, który naruszył turecką przestrzeń powietrzną.

27 marca – Filipiny zawarły pokój z największym islamskim ugrupowaniem rebelianckim – Islamskim Frontem Wyzwolenia Moro. Porozumienie zakończyło trwający od dziesięcioleci

konflikt. Rząd obiecał autonomię dla regionu Bangsamoro, zamieszkanego głównie przez muzułmanów.

5 kwietnia – w Afganistanie odbyły się wybory prezydenckie. Zostały rozstrzygnięte dopiero we wrześniu 2014 r., wygrał je Aszraf Ghani, Pasztun, b. minister finansów.

6 kwietnia – w Kostaryce odbyły się wybory prezydenckie. Po wycofaniu kontrkandydata jedynym ubiegającym się o stanowisko prezydenta został Luis Guillermo Solís. Objął urząd 8 maja 2014 r.

9 kwietnia – w Indonezji odbyły się wybory parlamentarne. Najwięcej głosów zdobyło ugrupowanie Indonezyjska Partia Demokratyczna – Walki, na której czele stała b. prezydent kraju Megawati Sukarnoputri, córka Ahmeda Sukarno.

10 kwietnia – protestujący w ramach „Ruchu Słoneczników” w Tajlandii zakończyli okupację parlamentu. Powodem protestów była negocjowana umowa handlowa z Chinami. Władze zgodziły się na przygotowanie ustawy, która zapewniałaby większą transparentność i kontrolę nad podobnymi umowami.

13 kwietnia – premier Libii Abdullah al-Thani podał się do dymisji.

15 kwietnia – islamistyczne ugrupowanie terrorystyczne Boko Haram dokonało ataku na szkołę w Nigerii, uprowadzając około 200 uczennic. Na całym świecie prowadzono kampanię protestacyjną, domagając się uwolnienia porwanych.

17 kwietnia – odbyły się wybory prezydenckie w Algierii. Po raz czwarty wygrał je Abd al-Aziz Buteflika, który rządził krajem od 1999 r.

24 kwietnia – rząd Izraela zawiesił rozmowy pokojowe z Autonomią Palestyńską z uwagi na zawarcie porozumienia między Fatahem, frakcją rządzącą w Palestynie, a Hamasem, uznawanym przez Izrael za organizację terrorystyczną.

27 kwietnia – premier Korei Południowej Jung Hong-won podał się do dymisji w związku z krytyką działań władzy dotyczącą zatonięcia promu MV Sewol 16 kwietnia 2014 r. W katastrofie zginęły 304 osoby. Jung Hong-won pozostał przy władzy, ponieważ parlament nie zgodził się na dwie inne kandydatury.

28 kwietnia – sąd w Egipcie wydał wyrok śmierci dla 638 członków Bractwa Muzułmańskiego. W kolejnych miesiącach doszło do wydania wielu podobnych wyroków.

4 maja – w Panamie odbyły się wybory prezydenckie, parlamentarne i samorządowe. Wybory prezydenckie wygrał dotychczasowy wiceprezydent Juan Carlos Varela. Wybory parlamentarne zostały unieważnione przez Trybunał Wyborczy i zastąpione innym systemem głosowania.

7 maja – ponad 100 osób zostało zabitych w masakrze dokonanej przez ugrupowania islamiistyczne w Gamboru Ngala w Nigerii. W kolejnych miesiącach ataki ze strony tych ugrupowań, w tym Boko Haram, nasiliły się – dochodziło do nich niemal codziennie.

7 maja – setki rebeliantów wycofały się z Homs, ostatniego dużego miasta Syrii znajdującego się do tej pory pod ich kontrolą i uważanego za ich bazę. Wycofanie się było rezultatem porozumienia z władzami, zawartego z pomocą Iranu i ONZ w lutym 2014 r.

7 maja – Trybunał Konstytucyjny Tajlandii orzekł, że premier Yingluck Shinawatra i dziewięcioro innych członków jej gabinetu nadużyło swojej władzy, dymisjonując przewodniczącego Narodowej Rady Bezpieczeństwa w 2011 r. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Shinawatra przestała pełnić urząd. Tymczasowym premierem został Niwatthamrong Boonsongpaisan, b. minister ds. handlu.

7 maja – w Republice Południowej Afryki odbyły się wybory parlamentarne. Najwięcej miejsc w parlamencie – 249 z 400 – zdobył Afrykański Kongres Narodowy, centrolewicowa partia polityczna rządząca RPA od 1994 r.

9 maja – iracki rząd rozpoczął akcję wojskową, która miała na celu odbicie Faludży z rąk rebeliantów z ugrupowania ISIS (Islamskie Państwo Iraku i Syrii, nazywane również Państwem Islamskim lub ISIL – Islamskim Państwem w Iraku i Lewancie). Faludża pozostawała pod jego kontrolą od grudnia 2013 r.

11 maja – w Wietnamie doszło do pierwszego z serii protestów przeciw Chinom. Bezpośrednim powodem była instalacja platformy wiertniczej na Morzu Południowochińskim przez Chiny. Protestujący atakowali fabryki należące do obcego kapitału. Ponad 3000 obywateli Chin zostało ewakuowanych z Wietnamu.

13 maja – w katastrofie górniczej w tureckim mieście Soma zginęło ok. 300 osób. Wydarzenie wywołało gwałtowne protesty w kraju. Główna partia opozycyjna – Republikańska Partia Ludowa – złożyła wniosek o zbadanie bezpieczeństwa kopalń, który został uchylony głosami rządzącej Partii Sprawiedliwości i Rozwoju na tydzień przed katastrofą.

16 maja – w wyborach parlamentarnych w Indiach, które trwały od 7 kwietnia do 12 maja, wygrał Narodowy Sojusz Demokratyczny, zdobywając 336 z 543 mandatów. Premierem został Narendra Modi.

16 maja – w São Paulo i Rio de Janeiro doszło do masowych protestów w związku z ujawnieniem wysokich kosztów organizacji pucharu świata w piłce nożnej w Brazylii.

17 maja – w katastrofie wojskowego samolotu An-74 w Baan Nadi w północnym Laosie zginęło 17 osób, w tym laotański minister obrony narodowej gen. Douangchay Phichit.

20 maja – Królewska Armia Tajska wprowadziła stan wojenny w związku z trwającymi od miesięcy protestami.

20 maja – w Malawi odbyły się wybory. Prezydentem został Peter Mutharika, lider Demokratycznej Partii Postępowej, która wygrała wybory parlamentarne.

21 maja – b. prezydent Egiptu Husni Mubarak został skazany na trzy lata więzienia w związku ze sprzeniewierzeniem pieniędzy publicznych.

21 maja – prezydentem Gwinei Bissau został José Mário Vaz, były minister finansów.

22 maja – Królewska Armia Tajska dokonała zamachu stanu. W ciągu kolejnych dni pojmano Yingluck Shinawatrę i rozwiązano senat.

28 maja – zakończyły się wybory prezydenckie w Egipcie. Były dowódca wojska Abd al-Fattah as-Sisi zdobył 96,91% głosów.

2 czerwca – prezydent Autonomii Palestyńskiej Mahmud Abbas ogłosił powstanie gabinetu złożonego z członków Fatahu i Hamasu.

3 czerwca – w Syrii odbyły się wybory parlamentarne. Rządząca partia podała, że zdobyła 88,7% głosów.

5 czerwca – rebelianci Państwa Islamskiego rozpoczęli ofensywę w Iraku w kierunku Mosulu. Miasto to zdobyli 10 czerwca; dzień później zajęli Tikrit. Setki tysięcy mieszkańców zbiegły na tereny kontrolowane przez Kurdów. W kolejnych tygodniach ofensywa islamistów się nasiliła. Coraz częściej donoszono o masowych egzekucjach.

10 czerwca – w wyniku ataku rebeliantów na linie energetyczne całe terytorium Jemenu zostało pozbawione prądu.

12 czerwca – w Antigui i Barbudzie odbyły się wybory parlamentarne. Premierem został Gaston Browne, stojący na czele Antiguańskiej Partii Pracy.

15 czerwca – w Kolumbii odbyły się wybory prezydenckie. Wygrał je dotychczasowy prezydent Juan Manuel Santos.

23 czerwca – w wyborach w Mauretanii wygrał dotychczasowy prezydent Muhammad uld Abd al-Aziz.

29 czerwca – Państwo Islamskie ogłosiło powstanie kalifatu na terenach przez nie kontrolowanych, przede wszystkim części Syrii i Iraku. Kalifem został Abu Bakr al-Baghdadi.

29 czerwca – w Hongkongu aresztowano ponad 500 osób w związku z masowymi protestami przeciw polityce chińskiego rządu. Rząd zaproponował zorganizowanie lokalnych wyborów w 2017 r.; protestujący uznali, że tak odległy termin oznacza zamach na demokrację. Szacuje się, że w demonstracjach mogło wziąć udział 200 000 osób.

1 lipca – rząd Japonii zniósł zakaz użycia sił zbrojnych za granicą, o ile wymagałaby tego reakcja w ramach wiążących kraj sojuszy. Decyzja wiązała się z koniecznością zmiany konstytucji. Zakaz użycia armii – formalnie nazwanej Japońskimi Siłami Samoobrony – pozostawał w mocy od zakończenia drugiej wojny światowej.

3 lipca – Arabia Saudyjska rozlokowała 30 000 żołnierzy przy granicy z Irakiem. Irackie siły wojskowe wycofały się wcześniej z tego rejonu.

7 lipca – Mohammed Ben Abdallah Dionne został premierem Senegalu po rezygnacji poprzednika, Aminaty Tourégo.

8 lipca – Izrael rozpoczął operację „Ochronny Brzeg” w Strefie Gazy. W poprzednich tygodniach doszło do eskalacji konfliktu z powodu porwania i morderstwa trzech izraelskich nastolatków. Obie strony – Hamas i Izrael – nasiliły ataki raketowe, w wyniku których według różnych szacunków zginęło ok. 65 żołnierzy po stronie izraelskiej i do półtora tysiąca osób po stronie palestyńskiej.

8 lipca – Japonia i Australia podpisały umowę o strefie wolnego handlu.

8 lipca – Stały Trybunał Arbitrażowy ONZ wydał wyrok na korzyść Bangladeszu w sprawie przebiegu granicy z Indiami w Zatoce Bengalskiej. Na przyznanym Bangladeszowi obszarze znajdują się złoża ropy i gazu.

9 lipca – w Indonezji odbyły się wybory prezydenckie. Wygrał je Joko Widodo z Indonezyjskiej Partii Demokratycznej – Walki.

24 lipca – Fuad Masum został prezydentem Iraku.

24 lipca – Reuven Rivlin został prezydentem Izraela.

10 sierpnia – w Turcji odbyły się wybory prezydenckie. Wygrał je dotychczasowy premier Recep Tayyip Erdoğan.

21 sierpnia – Zgromadzenie Narodowe Tajlandii wybrało na premiera gen. Prayutha Chan-ochę, który dowodził zamachem stanu.

25 sierpnia – Boko Haram zadeklarowało powstanie państwa islamskiego na kontrolowanych przez organizację terytoriach Nigerii.

17 września – na Fidzi odbyły się wybory. Z 50 miejsc w parlamencie 32 zdobyła partia Fiji First. Premierem pozostał Frank Bainimarama.

20 września – w Nowej Zelandii odbyły się wybory parlamentarne. Większość uzyskała Partia Narodowa, a premierem został jej lider John Key.

21 września – Aszraf Ghani i Abdullah Abdullah podpisali umowę polityczną, kończąc konflikt, który trwał od wyborów prezydenckich. Ghani pozostał prezydentem, a Abdullah objął urząd premiera Afganistanu.

26 września – w Hongkongu rozpoczął się masowy ruch demonstracyjny, nazwany „rewolucją parasolek”. Bezpośrednią przyczyną było niezorganizowanie demokratycznych wyborów – lokalnych kandydatów wskazał komitet nominacyjny podlegający rządowi Chin. Protestujący zablokowali dzielnicę finansową i inne części miasta, zajęli część budynków rządowych i zorganizowali miasteczko namiotowe. Doszło do starć z policją. Protesty ostatecznie zdławiono 15 grudnia, wielu demonstrantów zostało aresztowanych.

5 października – w Brazylii odbyły się wybory. W drugiej turze prezydentem została dotychczas rządząca Dilma Rousseff.

10 października – bojownicy Państwa Islamskiego przejęli Kobane, miasto leżące na granicy turecko-syryjskiej, będące dotychczas pod kontrolą wojsk kurdyjskich. ONZ wezwała Turcję do podjęcia kroków w celu przeciwdziałania Państwu Islamskiemu. Turcja zgodziła się na szkolenie 2000 żołnierzy syryjskiej opozycji na swoim terytorium.

12 października – w Boliwii odbyły się wybory. Prezydentem został dotychczas rządzący Evo Morales.

20 października – Turcja zezwoliła na udział tureckich Kurdów w walkach z Państwem Islamskim w Kobane.

24 października – w Botswanie odbyły się wybory. Wygrała je dotychczas rządząca Botswańska Partia Demokratyczna.

26 października – Egipt zamknął przejście graniczne w Rafah i ustanowił strefę buforową przy Strefie Gazy po kilku atakach na egipską armię ze strony bojowników Państwa Islamskiego na półwyspie Synaj.

26 października – w Tunezji odbyły się wybory parlamentarne, pierwsze od wprowadzenia nowej konstytucji po rewolucji w 2011 r. Wygrała je sekularna, centrowa partia Wezwanie Tunezji.

26 października – w Urugwaju odbyły się wybory. Wygrał je lewicowy blok Szeroki Front. Prezydentem pozostał Tabaré Vázquez, należący do Szerokiego Frontu.

28 października – w Burkina Faso doszło do demonstracji w kilku miastach (tzw. powstanie Burkinabé) w odpowiedzi na próby zmiany konstytucji przez prezydenta Blaise'a Compaoré, umożliwiające mu kolejny start w wyborach (rządził krajem przez 27 lat). W następnych dniach spalono Zgromadzenie Narodowe i inne budynki rządowe. Blaise Compaoré rozwiązał parlament i wprowadził stan wyjątkowy, a następnie zbiegł do Wybrzeża Kości Słoniowej. Yacouba Isaac Zida został tymczasową głową państwa.

29 października – tymczasowym prezydentem Zambii został Guy Scott. Michael Sata, dotychczas urzędujący prezydent, zmarł poprzedniego dnia.

2 listopada – według doniesień w Benghazi w Libii ponad 200 osób zostało rannych w walkach między bojownikami islamistycznymi i rewolucjonistami w ofensywie rozpoczętej dwa tygodnie wcześniej przez gen. Chalifę Khaftara, dowódcę sił rewolucyjnych. W ciągu kolejnych dni walki nasiliły się, a liczba zgonów przekroczyła 400.

12 listopada – w Naypyidaw w Myanmarze rozpoczął się dwudniowy szczyt ASEAN. Przywódcy nie osiągnęli porozumienia w sprawie Morza Południowocchińskiego.

17 listopada – Chiny i Australia podpisały umowę o wolnym handlu.

17 listopada – Michel Kafondo, b. minister spraw zagranicznych Burkina Faso, został wybrany na tymczasowego prezydenta.

19 listopada – armia Myanmaru zaatakowała armię Kaczinów, grupy etnicznej dążącej do uzyskania niepodległości. W starciu zginęło 22 kaczinśkich żołnierzy.

19 listopada – na Wyspach Salomona odbyły się wybory parlamentarne. Zwyciężyli w nich kandydaci niezależni, zdobywając 32 z 50 miejsc. Premierem został Manasseh Sogavare.

20 listopada – ugandyjscy rebelianci z Sojuszu Sił Demokratycznych (ADF) zabili ok. 80 osób na terenie Demokratycznej Republiki Konga. Ich ataki nasilały się od października 2014 r.

20 listopada – w Meksyku odbyła się wielotysięczna demonstracja ku pamięci 43 studentów, którzy zaginęli po uczestnictwie w proteście w Iguali 26 września 2014 r. Rząd oskarżył o morderstwo gangi narkotykowe, jednak nie przekonał części społeczeństwa.

22 listopada – w Bahrajnie odbyły się wybory parlamentarne. Premierem został sunnita, Chalifa ibn Salman Al Chalifa, który sprawował urząd od 1971 r. Opozycja szyicka zbojkotowała wybory. Większość obywateli Bahrajnu to szyici.

23 listopada – w odpowiedzi na zabójstwo 28 pasażerów autobusu kenijskie siły zbrojne wkroczyły do Somalii i zabiły 100 członków Asz-Szabab, organizacji terrorystycznej, która porwała pasażerów.

23 listopada – w Tunezji odbyły się wybory prezydenckie. Wygrał je Al-Badži Ka'id as-Sibsi, który zajmował już to stanowisko w 2011 r. oraz sprawował urząd premiera.

24 listopada – Boko Haram zajęło Damasak w Nigerii, zabijając ok. 50 osób i zmuszając ponad 3000 do ucieczki do Nigru. W ostatnich miesiącach dokonało kilkudziesięciu zamachów na ludność cywilną. Według szacunków rządu nigeryjskiego, od maja 2013 r. ponad 140 000 osób uciekło do Nigru, Kamerunu i Czadu, a wewnątrz samej Nigerii 700 000 osób przenieśli się w bezpieczniejsze regiony.

28 listopada – w Namibii odbyły się wybory. Prezydentem został Hage Geingob, a jego partia SWAPO zdobyła większość w parlamencie.

29 listopada – na Tajwanie odbyły się wybory. Wygrała je Demokratyczna Partia Postępowa. Premierem został Mao Chi-kuo. Kuomintang odniósł porażkę w stosunku do poprzednich wyborów.

3 grudnia – parlament Izraela odwołał w głosowaniu rząd. Parlament rozwiązał się 8 grudnia. Termin wyborów wyznaczono na 17 marca 2015 r.

7 grudnia – rząd syryjski oskarżył Izrael o zbombardowanie baz wojskowych koło Damaszku i Al-Dimas. Izrael przeprowadził kilka nalotów bombowych na terytorium Syrii od wybuchu rewolucji w tym kraju w marcu 2011 r.

10 grudnia – odbyły się wybory w Mauretanii. Wygrała je dotychczasowa opozycja – socjalistyczne partie MMM i PMSD, które obiecały nie dopuścić do zmian w konstytucji zaprojektowanych przez poprzedni rząd, dążących do przekazania większej władzy prezydentowi.

14 grudnia – w Japonii odbyły się wybory. Premierem ponownie został Shinzō Abe, a jego Partia Liberalno-Demokratyczna zdobyła najwięcej głosów i razem z partią Komeito utworzyła rząd.

23 grudnia – w stanie Assam w Indiach doszło do ataków na ludność cywilną. Rząd Indii wprowadził godzinę policyjną w regionie. W całym miesiącu zginęło ok. 80 osób. Ataki przypisa-

no Narodowemu Demokratycznemu Frontowi Bodolandu, który dąży utworzenia państwa ludu Bodo w części Assamu.

29 grudnia – w ramach operacji „Ocean Indyjski” siły rządu Somalii, wspierane przez wojska AMISOM, odzyskały kontrolę nad siedmioma miastami w prowincji Hiran, zajętyymi wcześniej przez Asz-Szabab.

30 grudnia – w Gambii usiłowano dokonać zamachu stanu podczas nieobecności prezydenta Yahya Jammeha. Siły rządowe odparły atak na jego rezydencję, a Yahya Jammeh powrócił do kraju i kontynuował rządy.

SPRAWY GLOBALNE

1 stycznia – kadencję niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ rozpoczęły Czad, Chile, Jordania, Litwa i Nigeria.

20 stycznia – w odpowiedzi na zawieszenie niektórych elementów programu nuklearnego Iranu Unia Europejska i Stany Zjednoczone zniosły część sankcji nałożonych na ten kraj.

22–25 stycznia – w Davos odbyło się Światowe Forum Ekonomiczne. Przywódcy dyskutowali m.in. o nierówności płci, bezrobociu strukturalnym, zwiększającej się nierówności dochodów oraz regulacjach finansowych w czasach spowolnionego wzrostu globalnego.

31 stycznia – 2 lutego – odbyła się 50. edycja Monachijskiej Konferencji Bezpieczeństwa, szczytu gromadzącego przywódców całego świata. Doszło do konfrontacji między przedstawicielami ukraińskiej opozycji oraz rządów w Kijowie i Moskwie. Dyskutowano na temat bezpieczeństwa cybernetycznego oraz przyszłości europejskiej obrony w czasach kryzysu gospodarczego. Czołowi politycy niemieccy zadeklarowali chęć przejścia przez RFN większej odpowiedzialności za system międzynarodowy.

9 lutego – MAEA poinformowała, że Iran zgodził się na ograniczoną współpracę w celu wyjaśnienia wątpliwości dotyczących programu jądrowego.

11 lutego – rozpoczęła się druga tura drugiej konferencji genewskiej na temat Syrii. Rozmowy nie przyniosły rezultatu.

21 lutego – Barack Obama spotkał się z Dalaj Lamą pomimo protestów Chin.

23 marca – UNICEF opublikował raport, według którego epidemia wirusa Ebola w Gwinei zabiła do tej pory co najmniej 59 osób.

24–25 marca – w Hadze odbył się Szczyt Bezpieczeństwa Nuklearnego. Celem konferencji było m.in. zapobieżenie terroryzmowi nuklearnemu.

24 marca – z uwagi na działania Rosji wobec Ukrainy odwołano szczyt G-8, który miał się odbyć w rosyjskim Soczi.

25 marca – w Kuwejcie odbył się szczyt Ligi Arabskiej. Sporne kwestie objęły kryzys w Egipcie, sytuację w Syrii oraz rolę Bractwa Muzułmańskiego w regionie. Opozycja syryjska nie zajęła miejsca przy stole obrad.

27 marca – Rada Praw Człowieka ONZ autoryzowała przeprowadzenie międzynarodowego śledztwa dotyczącego zbrodni wojennych popełnionych podczas wojny domowej w Sri Lance.

27 marca – Zgromadzenie Ogólne ONZ uchwaliło wniosek potępiający aneksję Krymu przez Rosję.

30 marca – Filipiny złożyły do Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze pozew przeciwko Chinom w sprawie roszczeń do terytorium Morza Południowocchińskiego.

2 kwietnia – rozpoczął się szczyt UE–Afryka w Brukseli. Dyskutowano głównie na tematy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa w Afryce, współpracą gospodarczą i edukacją.

11 kwietnia – ONZ zgodziła się na operację typu *peace-keeping* w Republice Środkowoafrykańskiej w celu ochrony cywilów przed skutkami wojny domowej między chrześcijanami a muzułmanami.

12 maja – Europejski Trybunał Praw Człowieka nakazał Turcji wypłacenie 90 mln euro odszkodowania w związku z inwazją na Cypr w 1974 r. Odszkodowanie miało zostać wypłacone rodzinom osób, które zginęły w walkach, oraz Cypryjczykom, którzy żyją w enklawie w Cyprze Północnym.

21 maja – Władimir Putin i Xi Jinping podpisali 30-letni kontrakt na dostawę gazu. Według doniesień wartość kontraktu miała wynieść około 400 bln USD.

23 maja – Rosja i Chiny zawetowały projekt rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ, który dotyczył przeprowadzenia przez MTK śledztwa w sprawie przestępstw wojennych w Syrii.

27 maja – Barack Obama ogłosił, że 9800 żołnierzy amerykańskich pozostanie w Afganistanie przez rok po wycofaniu reszty jednostek w grudniu 2014 r.

29 maja – przywódcy Rosji, Kazachstanu i Białorusi podpisali traktat powołujący Eurazjatycką Unię Gospodarczą.

3 czerwca – Barack Obama ogłosił program o wartości 1 bln USD, mający sfinansować zwiększoną liczbę jednostek amerykańskich w Europie oraz wzmocnienie zdolności w dziedzinie bezpieczeństwa Ukrainy, Mołdawii i Gruzji.

23 czerwca – Syria przekazała 100 ton broni chemicznej Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej. Ta nie poświadczyła jednak, że otrzymała od Syrii całość jej arsenału.

24 lipca – Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał wyrok przeciwko Polsce, stwierdzający naruszenia praw człowieka – tortury i nieludzkie lub poniżające traktowanie – w związku z przesłuchiwaniami dwóch osób podejrzanych o terroryzm w placówce CIA oraz zasądzający odszkodowanie na rzecz przesłuchiowanych.

30 lipca – Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła plan zwalczania epidemii wirusa Ebola we wschodniej Afryce, która zabiła dotychczas co najmniej 730 osób w Liberii, Sierra Leone, Gwinei i Nigerii. W kolejnych dniach te państwa ogłosiły stan wyjątkowy.

14 sierpnia – ONZ ogłosiła najwyższy stan alarmowy dotyczący sytuacji humanitarnej w Iraku w związku z działaniami Państwa Islamskiego. Organizacja oszacowała, że 1,2 mln Irakijczyków zostało zmuszonych do opuszczenia domów. Stany Zjednoczone kontynuowały naloty na pozycje islamistów.

18 września – ONZ rozpoczęła pracę nad misją mającą zapobiec rozprzestrzenianiu się epidemii wirusa Ebola we wschodniej Afryce. Według oficjalnych szacunków dotychczas zmarło około 2500 osób. Raport WHO z 27 września podał liczbę 3000 zgonów, podkreślając, że prawdziwa skala epidemii nie jest znana.

2 października – Stany Zjednoczone częściowo zniosły embargo na dostawy broni do Wietnamu w celu poprawy bezpieczeństwa morskiego tego kraju. Embargo pozostawało w mocy od zakończenia wojny w Wietnamie.

10 października – Pokojową Nagrodę Nobla otrzymali Kailash Satyarthi oraz Malala Yousafzai.

- 30 października** – Szwecja jako pierwszy kraj UE uznała Palestynę za suwerenne państwo. Izrael odwołał swojego ambasadora w Szwecji.
- 5 listopada** – według szacunków WHO liczba zmarłych na skutek zakażenia wirusem Ebola przekroczyła 5000 osób.
- 7 listopada** – USA zdecydowały o wysłaniu dodatkowego kontyngentu 1500 żołnierzy do Iraku.
- 10 listopada** – rozpoczął się trzydniowy szczyt APEC w Pekinie. Chiny i Stany Zjednoczone zobowiązały się do redukcji emisji CO₂.
- 15 listopada** – rozpoczął się dwudniowy szczyt G-20 w Brisbane w Australii. Przywódcy rozmawiali o sposobach zwalczania kryzysu gospodarczego.
- 3 grudnia** – Transparency International opublikowało Indeks Percepcji Korupcji, według którego najbardziej transparentnym krajem była Dania, najbardziej skorumpowanymi – Korea Północna i Somalia.
- 8–9 grudnia** – w Veracruz w Meksyku odbył się Szczyt Iberoamerykański. Nie podjęto niewygodnych problemów, m.in. kwestii przemocy czy ceł. Skupiono się na edukacji, kulturze i innowacjach. Zabrakło głów państw: Brazylii, Argentyny, Wenezueli, Nikaragui i Boliwii.
- 9 grudnia** – Komisja ds. Wywiadu Senatu Stanów Zjednoczonych opublikowała raport krytykujący działania administracji George’a W. Busha i CIA w związku z przesłuchaniami osób podejrzanych o terroryzm. Dokument wspominał m.in. o bazach CIA w krajach sojusznicznych, w których dokonywano przesłuchań bezprawnymi metodami.
- 15 grudnia** – Dania jako pierwszy kraj oficjalnie przedłożyła roszczenie terytorialne dotyczące rejonu Arktyki zgodnie z procedurą Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 r.
- 17 grudnia** – USA i Kuba wznowiły stosunki dyplomatyczne po 55 latach.
- 17 grudnia** – UE skreśliła Hamas z listy organizacji terrorystycznych.
- 22 grudnia** – sprawa przestrzegania praw człowieka w Korei Północnej po raz pierwszy trafiła na agendę Rady Bezpieczeństwa ONZ. Przeciw głosowały Rosja i Chiny, ale nie wniosły weta.
- 22 grudnia** – Kazachstan i Ukraina odnowiły współpracę wojskową. Nursułtan Nazarbajew obiecał dostawę węgla na Ukrainę.
- 23 grudnia** – Rosja i Pakistan podpisały umowę na budowę gazociągu z Karaczi do Lahore. Gazociąg ma transportować gaz LPG do Pendżabu.
- 28 grudnia** – formalnie zakończyła się operacja ISAF. W Afganistanie pozostało jednak wiele zagranicznych kontyngentów, które będą kontynuować misję szkoleniową.